

Приказ

УДК: 316.7(497.11)(049.32)

316.774:81(497.11)(049.32)

811.163.41'37(049.32)

DOI: 10.5937/zrffp54-52076

ЧЕСТИТКА ПРЕКО НЕВИДЉИВЕ ЖИЦЕ

(МИЛИНА ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ, СМС И ВИБЕР ПОРУКА:

ПОРУКА ЗА СВАКОГ И ЗА СВАКУ ПРИЛИКУ,

БЕОГРАД: ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ,

2023, 182 СТР.)

Нина В. АКСИЋ¹

Етнографски институт САНУ

Београд (Србија)

---

¹ nina.aksic@ei.sanu.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0003-1911-0907>

Примљен: 9. 7. 2024.
Прихваћен: 2. 12. 2024.

ЧЕСТИТКА ПРЕКО НЕВИДЉИВЕ ЖИЦЕ

У монографији *СМС и вибер порука: порука за свакој и за сваку љрилику*, ауторке МиLINE ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ, у виду својеврсног прегледа са аналитичким делом, представљен је један од жанрова „на међи”, онај који је између фолклорног текста и популарне културе – СМС и вибер порука. Ова монографија представља заокружење дугогодишњег истраживања МиLINE ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ на тему кратких форми у облику СМС порука, са следећим садржајима: честитање, корона период и еротика. Монографија је објављена 2023. године у оквиру Монографских издања, Едиције посебних издања, књига 102, у издању Етнографског института САНУ. Монографија је обима 182 странице.

Текст монографије чини „Реч унапред”, у оквиру које ауторка отвара тему и износи сопствене разлоге за њено истраживање. Поред претпоглавља, у монографији се налази још шест главних поглавља, као и „Завршни осврт”. У оквиру уводног дела, „СМС и вибер поруке – увод у тему истраживања”, ауторка указује на значај и актуелност теме, посебно истичући да је мобилни телефон од кад се појавио „стално учвршћивао своју позицију најзначајнијег средства за обављање комуникације” (стр. 9). Такође, ауторка представља методолошке и теоријске оквире, и износи истраживачка запажања на тему комуникације путем мобилног телефона, тачније СМС и вибер порука, које су данас „најважнији начини размене личних порука којој специфично обележје даје технологија” (стр. 12), а представљају и вид новије фолклорне кратке форме. У последњем сегменту овог поглавља, Милина Ивановић Баришић даје темељну и широку тематску поделу СМС и вибер порука.

Следећа три поглавља подељена су према тематици СМС и вибер порука, а као начина честитања: „Празничне СМС и вибер поруке”, „СМС и вибер поруке и животни циклус” и „СМС и вибер поруке за пригодне прилике”. У овим поглављима ауторка посебно сегментира текст према појединачним празницима или пригодним приликама и уз бројне примере указује на промене до којих је дошло у честитањима, развојем технологије, тј. све учесталијим начином честитања путем СМС и вибер порука. Ауторка скреће пажњу и на то да је и у самим обредима прелаза дошло до промена, тј. да се „у савременом друштву такође ’уређују’ различити обреди прелаза,

попут матурирања, запошљавања или одласка у пензију” (стр. 103), што, такође, мора бити пропраћено честиткама.

Након ових поглавља следи део „СМС и вибер поруке о љубави и еротичности” у коме су приказане бројне, махом текстуалне поруке са љубавном, и мањи број оних са еротском садржином, избегавши, како ауторка каже, оне дегутантне, које нагињу више порнографском садржају, иако су на сајтовима и оне присутне.

Поглавље „СМС и вибер поруке у време короне” представља знатно проширен и допуњен рад „Нова нормалност’ – ковид 19 и хумор у телефонским порукама”, који је ауторка објавила 2022. године у зборнику радова *Јавни говор Ниша у условима пандемије ковида 19*. Овим поглављем ауторка је приказала колико су инспиративне биле теме корона вируса и уопште периода у ком је читав свет, а не само наше друштво, било у ванредном стању. Тада је долазио до изражаја дух народа, који се и у најтежим тренуцима човечанства борио „за опстанак”, поред осталог, и својом духовитошћу.

„Завршни осврт” представља поглавље у коме су изнесени закључци о новим начинима комуникације, посебно честитањима, несумњивом стварању нових фолклорних форми и/или преобликовању старих, прилагођених новим друштвеним тенденцијама у ери технологије. И како сама ауторка закључује: „Прошлост је у огледалу садашњости готово увек присутна и само зависи од сопственог избора да ли ћемо је пројектовати у будућност и на који начин. СМС и вибер поруке су само један од начина да се прошлост пребаци у садашњост/будућност” (стр. 170).

Монографија је заснована на консултовању и коришћењу релевантне научне литературе, како етнолошке и антрополошке тако и лингвистичке, што допринио је и ширем погледу на дату тему, те тако практично представља интердисциплинарни приступ. Коришћена литература и извори, који се тичу, пре свега, сајтова са којих је ауторка преузимала поруке како би допунила грађу пописани су у последњем одељку монографије – „Извори и литература”, након ког следи резиме на енглеском језику.

Језик монографије је научно заснован, али јасан и потпуно приступачан и ненаучној јавности, што је у складу и са актуелношћу и допадљивошћу саме теме. Треба поменути да је монографија обogaћена и бројним примерима СМС и вибер (сликовним) порукама, које илуструју научни текст и дају му свежину, те могућност лакшег праћења и конкретнијег увида у саму грађу.

СМС поруке су од почетка XXI века неизоставни део свакодневне комуникације, како у Србији тако и у читавом свету. Оне су, напредком технологије, увођењем интернета на телефоне, а затим и развојем друштвених мрежа, од текстуалних добиле и визуелни контекст, и то не само у облику сликовне поруке, већ и видео, тј. аудио-визуелне. Оне, тако, постају непресушни извор и грађа за најразличитија истраживања, од лингвистичких, социолошких, антрополошких, до истраживања из домена визуелних

уметности, дизајна и сл. Поред различитих стручних приступа, и у оквиру једне научне дисциплине могуће их је посматрати на сасвим различите начине и проучавати различите њихове сегменте. Милина Ивановић Баришић је овом монографијом закорачила у тај непрегледни свет само једног дела дигиталних порука и понудила нам поглед, пре свега, из угла етнолога и антрополога, углавном на поруке као начин честитања, нову фолклорну форму, а као одраз живости духа једног народа. Како ауторка истиче, СМС и вибер порука биле су блиске њеној свакодневици, а за анализу је одабрала поруке које је она лично добијала. На методолошки приступ овој грађи и начин на који ју је сегментирала, чини се највише имају утицаја њена ранија интересовања и истраживања начина честитања и празничне праксе.

Посебни значај ове монографије огледа се у постојању поглавља о порукама из периода короне и у обраћању пажње на СМС поруке којих је данас све мање, као и вибер порука са текстом. Дакле, ауторка је сакупила један, данас све ређе доступан материјал, тј. грађу која је одраз начина свакодневне и празничне комуникације већ четврт века и која ће можда наставити да живи, иако се млађе генерације све више окрећу новим начинима комуникације, преко сасвим другачијих друштвених мрежа, са другим темама, начинима језичког (неконтролисана употреба скраћеница) и визуелног изражавања (мимови, гифови и сл.). Дакле, чак и ако досадашњи вид комуникације путем СМС и вибер порука не буде био актуелан у будућности, ова монографија ће остати важно сведочанство о почетној етапи технолошког комуницирања путем мобилних телефона.

У складу с неким од тенденција у савременом друштву, мењају се и човекове потребе, чиме се он све више везује за савремене технологије. Иако човек данас није у могућности да проводи довољно времена у природној и личној блискости са људима, он ипак проналази различите начине да не изгуби контакт у потпуности или да макар и само куртоазно одржи одређену везу и честита важне моменте у животу појединца или одређене заједнице. Зато поруке имају двојаку улогу, ону лошу, јер смо се као друштво навикли на ову врсту комуникације и све више отуђили и ону добру, јер се њоме, и у тренуцима када нисмо у могућности да се сретнемо уживо са неким, пружа могућност да разменимо коју лепу реч.

Представљена монографија важан је допринос, у новије време, веома актуелним проучавањима новог фолклора и урбане културе, а посебан допринос аутора јесте тај што омогућава истраживачима, који ће у будућности бити заинтересовани за ову тему, да се упуте у њене различите аспекте на једном месту.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторско-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).